

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. Tempus corporis naturalis & cuiusvis alterius rei constare ex partibus
sind sind diuiduis probabilius est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

quavis harum peccatum potuerit non committi, aut non fuisse factum, (vt sic dixerim) at in nulla, ex suppositione quod semel praecesserit, potest tolli: Petrum autem conuerti est eius peccatum tolli, ex suppositione quod praecesserit, non verò eum numquam peccasse: ad conuersionem ergo in nullo eorum instantium erit potentia antecedens.

16. Quartò principaliter eadem sententia confutatur: quia eius Authores communiter negant durationes virtualiter indiuisibiles, & instantaneas, nulloque modo extensas: at quod sine admittenda suaderetur: tum, quia vbicationes prorsus indiuisibiles, & omni extensione destitutæ dantur in rebus, vt suprà ostensum manet: similiter ergo, &c. Secundò, quia eas videtur admisisse Iulius primus in decreto, quòd habetur tom. 1. Conciliorum, post. 3. eius epistolam, & cuius etiam fit mentio dist. 3. de pœnit. cap. talis. Verba Pontificis sunt isthæc: *quia dominus non solum temporis, sed etiam mentis inspector est, sicut latro vnius momenti penitentia meruit esse in paradiso &c.* Vbi, cum momentum distinguatur contra tempus, planum est, sermionem esse de momento, quod non sit tempus etiam breuissimum, aut morula quantumuis minima, adeoque de momento siue instanti tum formaliter, tum virtualiter indiuisibili. Eodem modo, quo Iulius loco suprà dicto locutus est, videtur loqui Cælestinus Papa epistola ad Episcopos Galliarum cap. 2. ibi: *vera conuersio mente potius, quam tempore metienda est, dicente Prophetia: si conuersus fueris, saluus eris.*

17. Denique durationes omnino indiuisibiles, & ne virtualiter extensæ, ac diuisibiles nequeunt non dari, hoc ipso quod dentur instantia temporis omnino indiuisibilia, & nullatenus extensa: quod autem hæc dentur, patet ex dictis cap. 1. huius tractatus, ac præsertim ex testimoniis Sanctorum Patrum, quæ ibi allegauimus. Namque Augustinus ibi à nobis relatus ait, dari instantia, quæ careant spatio, & quæ nulla morula extendantur; Basilus ea dari, quæ sint citra omnem temporis morulam, nullamque habeant interuallarem dimensionem; Isidorus ea, quæ per nullam morulam produci possint; Hieronymus ea, in quæ nulla possit cadere sectio, aut diuisio; Gregorius Nissen, eiusmodi, vt sint expertia omnis dimensionis. Damascenus eiusmodi, vt destituantur quantitate; ac tandem Anselmus talia; vt eorum vnum additum alteri facere non possit maius: at nihil horum cadit in instantia imaginaria, siue realia inflata, atque extensa virtualiter: non ergo hæc, sed potius instantia omnino indiuisibilia adstruuntur à Patribus nuper per transennam memoratis, & cap. 1. latius allegatis.

CAPVT III.

Tempus corporis naturalis, & cuiusuis alterius rei constare ex partibus sine fine diuisis probabilius est.

18.

AT probatur in primis auctoritate Augustini lib. 6. de musica cap. 8. vbi sic loqui-

tur: *quamlibet enim brevis, syllaba cum & incipiat & desinat, alio tempore initium eius, & alio finis sonat: tenditur ergo & ipsa quantum locumque temporis interuallo, & ab initio suo per medium suum tendit ad finem. Ita ratio inuenit, tam localia, quam temporalia spatia infinitam diuisionem recipere: & idcirco nullius syllaba cum initio finis auditur.* Quæ verba clariora sunt, quam vt egeant ponderatione. Pro eadem sententia allegari potest Basilus in Exameron homil. 1. vbi sic inquit; *rei prorsus deridicula videtur, vel mente concipere principium principij. Quisquis enim principium (temporis scilicet) bipertitio secat, is duo principia pro vno efficit, verius perquam multa, imò infinita, quando id quod semel dissecueris in alia rursum segmina intercedi potest.* Tum sic arguor iuxta Basilium, si principium temporis esset diuisibile, sane diuidi posset in infinitas partes: at quidquid sit de principio temporis, certe ipsum tempus est diuisibile: ergo non nisi in partes infinitas, ex doctrina magni Basilij. Fauet etiam Isidorus libro 13. Etym. capite 2. suprà citato, quatenus ibi distinguit partes temporis ab eius instantibus, siue indiuisibilibus: necnon Damascenus cap. 33. dialecticæ eandem partium, & instantium temporis distinctionem innuens: atque Anselmus de incarnatione Verbi cap. 7. quatenus ibi docet, (pro eo ac retuli circa finem capituli primi huius tractatus) vnum instans additum alteri non posse facere maius, siue quantitatem temporis. Alios Patres breuitatis causa prætermitto.

Et secundò sic argumentor à ratione. Tempus, seu continuum successuum non constat ex solis instantibus formaliter, & virtualiter indiuisibilibus; nec etiam ex solis instantibus virtualiter diuisibilibus siue extensis instantibus, vt duobus capitibus præcedentibus manet ostensum: relinquitur ergo, vt constet partibus in infinitum diuiduis. Tertiò ac postremò argumentor pro hac eadem sententia: quia iuxta eam facile possunt enodari, quæ circa compositionem temporis difficultates in aliorum sententiis sunt prorsus inexplicabiles. Prior enim difficultas principalis aduersarios torquens in eo posita est, quod, sicut indiuisibilia continui permanentis, si sint immediata, haud possent non penetrari, & esse simul loco; ita etiam indiuisibilia continui successui nequeant non coexistere, & esse simul tempore, si sint immediata: at hoc, quod adeo difficile est, in nostra, & Aristotelica sententia facile componitur: siquidem ob id indiuisibilia temporalia sibi immediata deberent eo ipso esse simul, quia adæquatè essent immediata, & nihil vnius esset, quod non esset immediatum alteri, quæ nimirum esset eorum indiuisibilitas prohibens dari aliud & aliud, in quibus partim esset proximitas & contiguitas, partimque non esset. Caterùm partes quavis temporis ita sunt immediatæ, vt earum immediatio non sit adæquata, sed potius in alterutra possit semper aliquid assignari, quod alteri non sit immediatum, sed alicuius partis proportionalis, ac minoris interstitio distinctum:

19.

fitum: haud ergo est, cur partes temporis, licet aliquo modo immediatæ, penetrarentur inuicem, aut sint simul.

20.

Posterior impresentiarum difficultas, ac per plurimum fons est, qua ratione vnus motus alio velocior sit, siue, quod perinde est, cur extrema vnus motus magis inter se distent, quam extrema alterius, etsi vterque motus æquali tempore duret, nullisque sit morulis interruptus. Hæc autem difficultas, quæ quanta sit ex superioribus patet, admissa infinitate partium temporis & loci trifariam explicari potest. Ac primò quidem si dicamus, licet vtrumque mobile per horam verbi gratia continuo moueatur, & per æqualem partem motus quantum vnum spatij de nouo acquirit tantundem aliud etiam acquirit; ceterum plures esse partes horæ, in quibus testudo verbi gratia nihil spatij acquirit de nouo, quam sunt partes illæ, in quibus aquila denuò non acquirit aliquid de spatio loci: quia verò nulla pars horæ adeò exigua etiam ab intellectu diuino signabilis est, in qua adæquatè sumpta testudo nihil spatij acquirit, ita vt in ea penes aliquam illius partis particulam aliquid spatij non acquirit, partesque omnes horæ, in quibus nihil spatij acquirit, intermixtæ sunt partibus, in quibus aliquid acquirit spatij: idcirco testudo totius horæ spatio numquam quieuit, nullamque morulam propriè texit: mora enim, aut quies à motu tunc vsuuenit, cum signari saltem à Deo potest aliqua particula temporis, in qua adæquatè sumpta nihil spatij mobile conficit: quod verò in aliqua temporis particula solum inadæquatè sumpta nihil spatij conficiat, non tam mora, quam tarditas appellari debet. Porro ex infinitate partium temporis proficiscitur, quod numquam sit deuenire ad aliquam partem temporis adeo exiguam, vt in tota ea nihil spatij mobile acquirit; sicut ex infinitate partium continui permanentis oritur, quod deuenire non sit ad vllam partem adeò exiguam, vt se tota aliam immediatè tangat: de quo plura superius.

21.

Secundò id ipsum explicari in hunc modum potest. Quod vnum mobile velocius alio moueatur, maiusque spatium loci æquali temporis intervallo conficiat; oriri potest ex eo, quod vnum mobile plures eiusdem loci determinati partes indeterminatas motu suo non attingat, quas tamen mobile, quod tardius mouetur, motu suo attingit. Hinc tamen minime fit, mobile transire de loco in locum sine medio, aut de extremo in extremum saltibus etiam imperceptibilibus ferri: quia ad saltum qualemcunque de extremo in extremum sine medio necesse est, vt aliqua sit particula spatij, quam secundum se totam, & adæquatè sumptam mobile motu suo non attingat, neque possideat. At eiusmodi particula spatij secundum se totam à mobili intacta nulla est nec à Deo signabilis est; eo quod partes omnes spatij à mobili non possent infinities intermixtæ, & variegatæ sint partibus spatij, quæ à mobili per motum possidentur: sic, vt iterum atque iterum dixi, nulla pars continui permanentis ab alia, aut è conuerso secundum se totam tangitur, sed signata quauis partim tangitur, partimque

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

non tangitur ab alia. Hæc autem infinita alternatio partium spatij, quarum alia à mobili tangantur, alia verò non tangantur admissa infinitate partium spatij, rectè percipitur; ea vero negata, imperceptibilis est. Vno verbo: quod aliquis motus alio velocior sit, proficiscitur ex eo, quod in ordine ad tempus, aut in ordine ad locum, aut certè in ordine ad vtrumque vnus alio rarior sit; sicut è contrario, quod vnus alio tardior sit: quamobrem iure merito P. Hurtado in præsentī asseruit, difficultatem de velocitate, & tarditate motus valde affinem esse difficultati de raro, & denso.

22.

Ex his colligitur primò, qua ratione explicanda sit inæqualitas illa, qua mouentur vnus rotæ diuersi circuli inter se vniti, & quæ cæteris quidem explicatu difficilior est: siquidem in primis circulus inferior rotæ potest non quiescere moto superiori, non obstante vnus maiori velocitate quoad motum, quam alterius: quidni enim hoc habeant commune; cum cæteris omnibus mobilibus inæquali velocitate præditis? at disruptio rotæ dum mouetur, ex eo solum oriri potest, quod aliquis eius circulus non quiescente, sed moto altero; suppositis ergo nostris principiis, non est cur rota circulariter mota debeat disrupti, aut frangi. Deinde motus rotæ non fit præcisè in instanti; vt plures aduersariorum arbitrantur, sed in tempore: quare non est, cur circulus inferior rotæ in orbem agitatæ eandem quam antea proportionem cum superiori non feruet, sicut oportet, vt rota nè flectatur quidem.

23.

Colligitur secundò, velocitatem, & tarditatem motus, si in eo consistent, quod motus modò pluribus, modò paucioribus localis spatij partibus correspondeat, esse modo realiter distinctos à motu ipso, cum huius duratio, per quam tempori labenti coexistit, ab eo non distinguui ex natura rei non possit. Quod si in eo consistent, quod motus per vbicationes à se successiue productas modò pluribus, modò paucioribus spatij partibus æquali tempore correspondeat sanè velocitas, & tarditas à motu ipso nullo modo distinguantur, cum motus se ipso essentialiter tales talisque vbicationes producat, & modò maius modo minus spatium radicaliter respiciat, eique commensus. Colligitur tertio, motum posse esse velociorem, & velociorem in infinitum syncategorematicè, eademque ratione tardiozem sine fine esse posse: cum velocitas, & tarditas motus desumantur in ordine ad partes loci, aut temporis; ad partes, inquam, indeterminatas, quibus motus commensus, aut non commensus est; partes autem hæc plures, aut pauciores in infinitum esse possint ob infinitatem temporis & loci; sanè motus velocior aut tardior in infinitum esse poterit.

Colligitur quartò, contra Cætanum tom. 3. tract. 2. de infinitate Dei, *sed quoniam*, & contra nostrum Ouiedo controu. 14. physic punct. 7. numero 8. motum aliquem diuinitus posse esse summè velocem, absque eo quod mobile rarefiat aut intumescat, siue, quod perinde est, absque eo quod in duobus locis, vnquam collocetur; nimirum si mobile motum omni-

M 3

bus

bus partibus etiam indeterminatis temporis, & loci commensum exerceat, nullaque particula vtriusque sit, in qua etiam adæquatè sumpta plus spatij denuo non conficiat. Ceterum ne diuinitus quidem motus aliquis summe tardus esse potest: quia, cum tarditas sita non sit in eo, quod mobile in toto tempore, vel in aliqua illius parte adæquatè sumpta, nihil spatij de nouo adipiscatur: sed in eo, quod absque vlla morula, aut quiete semper minus spatij de nouo comparet; sane cum spatium necessario sit minus, & minus in infinitum, & ad minimum diuinitus etiam deuenire non sit, ad motum tardissimum, & quo alius tardior non sit, ne de potentia etiam absoluta gradus esse poterit.

24. Atque hæcenus duo priores modi explicandæ velocitatis, & tarditatis motuum localium. Alium ordine tertium addo, nulla ratione supponentem, quod partes aliquæ temporis etiam inadæquatè transeant sine motu eis respondente; nec quod similiter partes vllæ spatij localis motu non attingantur etiam inadæquatè. Namque, vti nullum punctum superioris circuli est, cui non correspondeat aliud in inferiori circulo; & tamen non sequitur, æquales esse numerum punctorum vnius, ac numerum punctorum alterius, nec per consequens dari inter ipsos circulos æqualitatem, quia videlicet, vt explicui tractat. præced. capite 3. & alibi sæpè, inter vnum infinitum, & aliud non potest esse stricta, & positiva æqualitas: vti, inquam, hæc ita se habent, ita optimè stat, nullam esse partem etiam indeterminatam temporis in qua mouetur æquila, quando conficit spatium vnius leuæ verbi gratia, cui non correspondeat alia, in qua etiam adæquatè sumpta moueatur testudo; & tamen non esse æquales positivè partes temporis mensurantis motum alterius, neque durationem motus, quo altera pertransit spatium illud leuæ, esse æqualem durationi motus, quo altera tantundem spatij peragat, aut habere tot partes determinatas: nimirum ob id, quod infinita non seruent proportionem, nec dici possint inuicem æqualia.

25. Quin etiam, esto daremus, tot esse partes indeterminatas temporis imaginarij respondentis motui vnius, ac motui alterius, & veram esse inter vtrasque æqualitatem, haud propterea sequitur, vnum motum esse quoad durationem æqualem alteri, aut, quod perinde est, æquè velocem, aut tardum: quia scilicet quantitas discreta seu numerica, & quantitas continua, siue quoad tempus, non seruant proportionem, nec ex illius æqualitate huius rei inferitur æqualitas. Deinde contrario sumamus motum æquilæ durante per spatium quadrantis horæ verbi gratia, & motum testudinis æqualiter etiam durante: sanè nulla pars loci etiam indeterminata est, quam altera tangat etiam adæquatè, cui non respondeat alia pars loci, quam altera etiam motu suo adæquate pertingat: & tamè non sequitur, tot positivè partes esse loci ab vna acquisiti per motum illum, quot sunt partes, quæ acquiruntur ab alia per æqualis temporis motum; aut spatium loci, quod altera percurrit, esse æquale spatium loci, quod altera peragat: nimirum ob infinitatem partium loci, & improprietatem quan-

titatis discretæ, & numericæ ex vna parte, & quantitatis localis, atque continuæ ex alia, vt in simili proximè manet explicatum.

26. At inquires: vt inter infinitum, & infinitum partium indeterminatarum temporis, ac etiam loci potest dari positiva inæqualitas, ac plus, & minus; quidni & æqualitas: at inæqualitatem illam superius in duabus solutionibus præcedentibus admisimus: cur ergo renuimus æqualitatem, de qua sermo est, admittere in præsentem? Respondeo eam inæqualitatem re vera non esse à nobis superius admissam: quod enim diximus, plures partes indeterminatas temporis esse, in quibus testudo verbi gratia nihil spatij de nouo acquirit, quam partes, in quibus æquila definit nouum aliquod spatium acquirere; intelligendum est, non de pluralitate formaliter, ac strictè tali, sed tantum materialiter, & arguitur tali: quia nimirum si segregarentur partes temporis, in quibus testudo veluti cessat à motu, & non essent intermixtæ semper motibus, & similis fieret segregatio partium temporis, in quibus veluti non mouetur æquila; sanè priores partes longiorem moram, maiorisque dimensionis quietem efficerent, quam posteriores. Et hac etiam eadem ratione explicandum est, quod posuimus, partes leuæ verbi gratia plures relinqui intactas ab vno mobili, velociori scilicet, quam, quæ relinquuntur intactæ ab alio, quod tardius mouetur.

CAPVT IV.

Soluntur argumenta contra nostram, ac veriorẽ sententiã de compositione continua temporis.

27. Arguunt primò aduersarij: Si tempus constaret partibus in infinitum diuiduis, hora verbi gratia haberet infinitas partes inuicem distinctas, inuicèmq; æquales, quarum vna esset post aliam, sanè partes vnius horæ nunquam pertransire possent; cum ideo durationes extituræ per totam æternitatem à parte pòst nunquam pertransiri queant, quia aliæ post alias infinitæ sunt. Confirmatur primò: Nulla pars horæ est vltima: signata enim quacunque, alia, saltem minor in ea contenta, vltior signari potest: nunquam igitur hora finiri poterit; nihil enim nisi per vltimum sui finiri potest. Confirmatur secundò: Nulla pars horæ est immediata, & proxima instanti terminatiuo horæ: ergo ad instanti initiatiuo horæ ad eius instans terminatiuum nunquam deuenire erit. Consequentia perspicua videtur: qua enim ratione ad instans terminatiuum horæ gradus esse potest, nisi per partem ei instanti proximam, & immediatam? Antecedens suadetur: quia signata quauis horæ parte, alia saltem communicans, siue indeterminata ei instanti immediatior, & propinquior assignari potest.

28. Respondeo: Quantitas discreta, & Arithmetica partium temporis longè diuersæ rationis est à quantitate continua, & Mathematica vt tract. præced. cap. 4. in simili latè ostendi: quare, licet vna sit infinita simpliciter, non propterea alia etiam simpliciter infinita, & æternitatis æmula esse